

VEJLEDNING OM ETIKETTER PÅ PLANTEBESKYTTelsesMIDLER

Reglerne om mærkning af plantebeskyttelsesmidler, findes i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 702 af 24. juni 2011 om bekæmpelsesmidler og i EU kommissionens forordning om mærkningskrav vedr. Plantebeskyttelsesmidler Nr. 547/2011, jf. plantebeskyttelsesmiddelforordningen (Europa- Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1107/2009).

Enhver emballage skal være forsynet med en fareetiket, som indeholder en række nærmere fastsatte oplysninger. Nogle oplysninger er fastsat i bekendtgørelsen, og alle fremgår af etiketbrevet til det enkelte middel.

Fareetiketten kan være en del af en større etiket. Det er vigtigt, at den fremtræder tydeligt, således at formålet med den ikke går tabt.

Brugsanvisningen må ikke være vildledende. Oplysningerne skal være i overensstemmelse med de afgivne oplysninger ved godkendelsen.

Teksten skal være på dansk, let læselig og må ikke kunne udviskes. Teksten skal kunne læses vandret, når emballagen er anbragt på sædvanlig måde. Påklæbte etiketter skal være forsvarligt fastgjort på emballagen.

Der skal indsendes etiket for hver pakningsstørrelse, dog kan der, hvis layoutet er fuldstændig identisk indsendes etiket, der dækker for flere størrelser.

Etikettens indhold.

Oplysningerne på etiketten placeres i et af fire følgende felter:

1. Hovedfelt (det fulde godkendelsesnavn)
2. Advarselsfelt
3. Brugsanvisning
4. Deklaration

Ved felter forstås, at oplysningerne skal stå samlet, men felterne behøver ikke at være adskilt ved typografi, farver eller indramning.

1. Hovedfelt

- a. Handelsnavn
- b. Midlets virkefelt, (som fastsat i etiketbrevet)
- c. Midlets anvendelsesområde

2. Advarselsfelt

Afsnittet skal være i overensstemmelse med etiketbrevet. Sætningerne skal således angives 100% som i etiketbrevet. Advarselsafsnittet skal tydeligt være separeret fra næstkommende afsnit, evt. ved et linjeskift

¹ Bekendtgørelse nr 242 af 18. marts 2011 om bekæmpelsesmidler, jf. § 60 i bekendtgørelse nr. 702 af 24. juni 2011 om bekæmpelsesmidler.

- a. Overskrift. Hvis midlet har en klassificering, skal overskriften være ”ADVARSEL”, ellers skal overskriften være ”FORSIGTIG”
- b. Risikoangivelser (R-sætninger). For midler fortrinsvis til erhvervsmæssig brug bør også R-nummeret anføres.
- c. Sikkerhedsforskrifter vedrørende egen sikkerhed (fx S20-S25, S36-S39), samt fx henvisning til Arbejdstilsynets regler: *Vær opmærksom på, at Arbejdstilsynet har regler for arbejde med og udsættelse for plantebeskyttelsesmidler. Læs nærmere i det eventuelt lovpligtige sikkerhedsdatablad samt i Arbejdstilsynets informationsmateriale om bekæmpelsesmidler.*
- d. Sikkerhedsforskrifter vedr. miljø som angivet i etiketbrevet.
- e. Midlets anvendelsesområde og maximale antal behandlinger per sæson, hvis afledt af risiko vurderingen, som angivet i etiketbrevet.
- f. Forskrifter for anvendelse, herunder angivelse af den periode, der skal gå efter midlets anvendelse indtil høst eller anvendelse af afgrøde, og angivelse af den periode, der skal gå fra anvendelse af midlet til adgang for mennesker eller dyr. Behandlingsfristerne skal angives som dage eller måneder, men kan evt. erstattes med vækststadier, som angivet i etiketbrevet.
- g. Forskrifter for opbevaring, herunder visse S-sætninger.
- h. Forskriften: ”*Emballagen må ikke genbruges*”. Dette gælder alle bekæmpelsesmidler. På baggrund af en konkret ansøgning til Miljøstyrelsen vil godkendelsesindehaver (producent)/importør dog kunne opnå tilladelse til at genbruge emballagen, såfremt Miljøstyrelsen vurderer, at emballagen er udformet med henblik herpå. I sidstnævnte tilfælde anvendes forskriften ”*Emballagen må kun genbruges af importør eller producent*”.
- i. Faresymboler og farebetegnelser, jf. bilag 3 i klassificeringsbekendtgørelsen. Faresymboler skal trykkes med sort på orangegul baggrund (Dansk standard nr. 20 kan anvendes). Hvert symbol skal optage mindst 1/10 af advarselsfeltets overflade. Brugsanvisningen og oplysninger om førstehjælp medregnes ikke i denne forbindelse.
- j. Oplysninger om førstehjælp, herunder forskrifter fastsat af Miljøstyrelsen, fx S26-S28 og S45-S46. Oplysninger om førstehjælp kan udelades, hvis midlet ikke er klassificeret. Oplysningerne kan i øvrigt uddybes i leverandørbrugsanvisningen, jf. Arbejdstilsynets regler.

Forskrifterne i pkt. d-g er bindende for brugeren. Dette markeres ved, at der over forskrifterne anføres: ”*Overtrædelse af følgende fremhævede forskrifter kan medføre straf*”. Forskrifterne skal herefter anføres med fed skrift og dermed særligt fremhævede typer. Teksten i advarselsfeltet fastsættes af Miljøstyrelsen ved etiketbrevet. Producenten/importøren kan dog supplere teksten til pkt. i, førstehjælp, jf. Arbejdstilsynets regler og anvisninger herom.

3. Brugsanvisning

Brugsanvisningen skal bl.a. indeholde oplysning om

- a. Skadevoldere, der kan bekæmpes med midlet jævnfør effektivitetsvurderingen. I tilfælde, hvor effekten ikke vil kunne stå alene kan evt. nævnes om midlet har moderate effekt eller side-effekt i overensstemmelse med angivelser i effektivitetsvurderingen. Skadegørerne angives for hver afgrøde eller afgrødekategori.

- b. Anvendelsestidspunkt (ofte i BBCH) og doseringsangivelse (i metriske enheder) og antal anvendelser pr. sæson eller år (samt interval mellem anvendelser) for hvert anvendelsesområde. Teksten her skal stemme overens med teksten under Anvendelsesområde i Advarselsfeltet. Splitdoseringer skal fremgå. Doseringen kan angives som et interval, såfremt der er dokumentation for det. Og angivelse af den periode, der skal gå fra anvendelse af midlet til udsåning eller plantning af en efterfølgende kultur/afgrøde. Anvendelse i afgrøder med udlæg skal fremgå.
- c. Specielle klimatiske forhold som har betydning for de opnåede effekter.
- d. Udbringningsmetode, herunder anvendt sprøjteteknik med forslag til alle relevante anvendelsessituationer (eks. mark, frugtavl, væksthuse). I bilag 1 er angivet forskellige eksempler på tekster for marksprøjter, som kan bruges.
- e. Gerne mulige tankblandingspartnere (andre plantebeskyttelsesmidler) angivet som aktivstofgruppe eller specifikke produktnavne.
- f. Oplysning om uønskede effekter på planter, bl.a. fytotoksicitet og skader på naboafgrøder og efterafgrøder.
- g. Oplysning om virkemekanisme og angivelse af gruppe jævnfør FRAC, IRAC eller HRAC. Det skal angives, om der er risiko for resistensudvikling. Ved moderat og høj risiko skal der angives en antiresistensstrategi og det skal fremgå hos hvilke arter der er fundet resistens. Ligeledes skal det angives, hvis der er kendskab til krydsresistens. I bilag 1 er angivet forskellige eksempler på tekster, som kan bruges.
- h. Anmærkning om midlets forenelighed med biologisk bekæmpelse, specifikt for midler som anvendes i væksthuse.
- i. Bimærke hvis Miljøstyrelsen ved etiketbrevet har fastsat krav herom.
- j. Eventuel ansvarsbestemmelse om anvendelsen af midlet, hvis dette ønskes (se eksempler på tekstafrsnit som Miljøstyrelsen kan acceptere i bilag 1).
- k. Anvisninger vedrørende hensigtsmæssige opbevaringsforhold og sikker bortskaffelse af plantebeskyttelsesmidlet og emballagen. Disse fastsættes af Miljøstyrelsen på grundlag af ansøgerens forslag. Hvis ikke andet er fastsat i godkendelsen, gælder følgende retningslinier:

(Dette afsnit har desværre endnu ikke kunnet færdiggøres. Den nødvendige tekst på etiketten om bortskaffelse af rester og tom emballage, vil indtil videre blive fastsat af Miljøstyrelsen i etiketbreve/godkendelser. De generelle anvisninger forventes klar inden længe).

- l. Hvis brugsanvisningen for godkendelser til mindre anvendelser angives på etiketten, skal det stå særskilt. Det skal fremgå af brugsanvisningen, at anvendelsen til den mindre anvendelse er på brugerens eget ansvar for så vidt angår effektivitet og fytotoksicitet.

4. Deklaration

- a. Midlets virkefelt, fx insektmiddel.
- b. Registreringsnummer.

- c. Sætningen: ”Omfattet af Miljøministeriets bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler og plantebeskyttelsesmiddelforordningen 1107/2009”¹.
- d. Navn og indhold af aktivstoffer.
- Navnet på kemiske aktivstoffer skal angives i overensstemmelse med listen i bilag IV til EU forordning nr. 1272/2008, eller hvis stoffet ikke er optaget deri, skal det anføres med sit almindelige ISO-navn. Hvis sidstnævnte ikke foreligger, betegnes aktivstoffet ved dets kemiske betegnelse ifølge IUPAC reglerne.
- Indholdet angives særskilt for hvert aktivstof på følgende måde:
1. i % w/w og g/kg for bekæmpelsesmidler, der er faste stoffer, aerosoler, flygtige væsker (kogepunkt max 50 gr. C) eller tyktflydende væsker (nedre grænse 1 Pa. s. ved 20 gr. C),
  2. i % w/w og g/l (ved 20 gr. C) for andre væsker,
  3. i % v/v og % w/w for luftarter,
  4. i antal cfu (colony forming units) pr. g eller L for mikrobiologiske plantebeskyttelsesmidler, eller anden angivelse af den biologiske aktivitet, f.eks. IU (International Units) pr. mg.
- e. Navn på meget giftige, giftige, sundhedsskadelige eller ætsende hjælpestoffer. I almindelighed er fire kemiske navne tilstrækkelige til at identificere de stoffer i et produkt, der udgør den største fare for sundheden og som har ligget til grund for klassificeringen og valget af tilhørende risikosætninger. I visse tilfælde kan det være nødvendigt med mere end fire navne..
- f. Nettoindhold.
- g. Midlets type, fx flydende.
- h. Udløbsdatoen skal anføres. Udløbsdatoen bør enten være en konkret dato eller en konkret holdbarhed i forhold til en produktionsdato. Udløbsdatoen på etiketten kan evt. udformes som en henvisning til en produktionsdato andetsteds på emballagen.
- i. Navn og adresse på godkendelsesindehaveren.
- j. Partiets batchnummer.

Miljøstyrelsen kan tillade, at felt 3 (brugsanvisning), bortset fra anvisningerne om bortskaffelse, optrykkes i en særlig folder. I dette tilfælde skal der på etiketten anføres sætningen: ”*Læs først vedlagte brugsanvisning*”.

Etiket og evt. folder skal godkendes af Miljøstyrelsen inden godkendelse af midlet.

Brugsanvisninger for parallelprodukter

Brugsanvisninger for parallelprodukter skal dække de samme anvendelsesområder som originalproduktet. Brugsanvisningens tekst skal være indholdsmæssigt identisk med teksten på originalproduktet.

YDERLIGERE OPLYSNINGER kan fås hos Miljøstyrelsen.

Bilag 1.: Eksempler på tekster.

Generelt:

Brugsanvisningen kan angives som en tabel med det format det bruges i effektivitetsvurderingen.

Afgrøde(r)	Skadevolder(e)	Dosering	Tidspunkt/ kriterier	Bemærkninger, herunder tydeligt max. antal beh. og evt. beh.frist
Vårbyg	Bladlus	0,2 L/ha	Ved angreb over tærskel	Max. 2 beh. pr. vækstår. Beh.frist 35 dage. Vær opmærksom på egnet sprøjteteknik, se nedenfor
Vinterraps	Glimmerbøsser	0,2-0,3 L/ha	Ved angreb over tærskel, senest i vækststadiet BBCH 59	Max. 3 beh. pr. vækstår. Beh.frist 56 dage. Mange populationer er resistente osv. osv. osv.

Angivelser vedrørende resistens.

For mange *herbicer/fungicer/insekticer* er der risiko for forekomst af biotyper, der er modstandsdygtige (resistente) overfor de anvendte aktivstoffer.

Fungicer

Produkt xxx tilhører gruppen af fx. strobiluriner (FRAC gruppe 11), som vurderes at have en *høj/medium/lav* risiko for udvikling af resistens. I Danmark er der fundet resistens overfor meldug, septoria og hvedebladplet.

Herbicer

Produkt xxx tilhører gruppen af fx. ALS-hæmmere (HRAC gruppe B), som vurderes at have en *høj/medium/lav* risiko for udvikling af resistens. I Danmark er der fundet resistens hos fuglegræs, kornvalmue og agerrævehale.

Gentagne behandlinger med midler med samme virkemekanisme øger risikoen for udvikling af resistens. For at mindske risikoen bør produktet maksimalt anvendes *x gange* per sæson.

For at mindske risikoen for udvikling af resistens anbefales det at blande med eller skifte mellem midler med andre virkemekanismer, som har god effekt over for de aktuelle arter.

Risikoen for resistens hos fungicider kan nedsættes ved sprøjtning tidligt i infektionsforløbet.

Generelle betingelser og ansvar

Følgende forslag kan Miljøstyrelsen acceptere uden videre:

”Producenten fralægger sig ethvert ansvar for produktets skader og følgeskader, som er opstået i forbindelse med ikke forskriftsmæssig brug eller opbevaring af produktet.”

El.

”Producenten påtager sig ikke noget ansvar for følgerne af forkert anvendelse af produktet i strid med de angivne instruktioner”

El.

”Producenten fralægger sig ethvert ansvar for produktets effekt, samt skader, herunder følgeskader, der er opstået gennem ikke forskriftsmæssig opbevaring og/eller anvendelse af produktet.”

Standard tekst vedrørende sprøjteteknik

XXX skal udbringes med en marksprøjte (eller anden sprøjte), som er kalibreret og lever op til de standarder og specifikationer, som er givet af sprøjteproducenten. Ved påfyldning af marksprøjte skal anvendes præparatfyldeudstyr eller udstyr til direkte injektion.

Vejledende angivelse af væskemængde, dysevalg, tryk og kørehastighed.

Afgrøde	Dyse nr	tryk	Km/h	Vand
Åben/lav	ISO F025/ISOLD025	2,5	7,3	150 l/ha
Tæt/høj	ISO F04	3	6,4	300 l/ha

Tilberedning af sprøjtevæske

Sørg altid for at sprøjten er korrekt rengjort samt efterset for belægninger inden tilberedning af sprøjtevæsken begynder. Dette gælder især, hvis sprøjten har været anvendt til sprøjteopgaver i andre afgrøder.

Præparatfyldeudstyr

Flydende: Ved anvendelse af præparatfyldeudstyr og flydende præparater påfyldes den ønskede mængde præparat, som herefter suges op i sprøjtetanken.

Fast: Ved anvendelse af præparatfyldeudstyr og faste præparater fyldes stationen halvt med vand, hvorefter der påfyldes den ønskede mængde præparat, som herefter suges op i sprøjtetanken, samtidig med at rent vand tilsættes fyldestationen.

Altid:

Efterfølgende skylles præparatfyldeudstyret, samt evt. tomme dunke/beholdere. Gentag proceduren med at åbne/lukke for bundventil til der ikke er synlige spor af xxxx i fyldestationen.

Additiv/penetreringsolier tilsættes til sidst, inden den endelige tankblanding er udført.

Direkte injektion

Ved anvendelse af direkte injektionsudstyr, ledes det ufortyndede præparat automatisk ind i de slanger, som fører fra sprøjtens tank til dyserne. Ved skift og afslutning af sprøjteopgaver gennemføres en gennemskylning og rengøring af systemet. Vaskevandet udsprøjtes under kørsel på det behandlede areal.

Rengøring af sprøjteudstyr (eksempel 1)

Indvendig rengøring for marksprøjter med præparatfyldeudstyr:

Restsprøjtevæsken og skyllevandet skal udsprøjtes eller anvendes på det behandlede areal uanset fyldeudstyr. Skyllevandstankens kapacitet skal være så stor, at restsprøjtevæsken kan fortyndes mindst 50 gange.

1. Ved hjælp af de indvendige spuledyser vaskes sprøjtetanken straks efter endt sprøjtning med vand fra skyllevandstanken. Skyllevandet fordeles så indvendig vask og udsprøjtning kan foregå ad 2-3 gange for at opnå den krævede fortyndingsgrad.
2. Skyllevandet udsprøjtes på marken under kørsel.

For rengøring ved anvendelse af direkte injektion henvises til afsnittet for Direkte injektion.

Udvendig:

Rengøring af marksprøjten og traktor skal ske på det behandlede areal eller på en vaskeplads med opsamling til gyllebeholder eller anden beholder. Rengøring på det behandlede areal forudsætter, at marksprøjten er monteret med udstyr hertil, samt at skyllevandskapaciteten er tilstrækkelig.

Rengøring af sprøjteudstyr (eksempel 2)

Efter endt sprøjtearbejde skal sprøjten og traktor rengøres enten i marken eller på vaskepladsen. En uvasket sprøjte skal placeres i den behandlede mark på vaskepladsen eller under tag. Sprøjten skal være monteret med spuledyser til indvendig rengøring af tanken, og sprøjten skal være monteret med separat vandtank med tilstrækkelig kapacitet således, at restsprøjtveske kan fortyndes, og der kan foretages en grundig rengøring i marken. Restsprøjtevæske skal på passende vis fortyndes 50 gange med vand og udsprøjtes i den behandlede mark (uden at den maksimalt tilladte dosering for det pågældende middel herved overskrides). Rengøring i øvrigt foretages med egnede rengøringsmidler (se evt. etiketten for det sidst anvendte middel for specifikke anvisninger). Samtidig med at filtre, slanger og dyser kontrolleres for urenheder og eventuelle belægninger. Vaskevandet opsamles i egnede beholdere og udbringes iht. gældende regler.

I øvrigt henvises til Miljøstyrelsens vejledning angående påfyldning og vask af sprøjter til udbringning af bekæmpelsesmidler, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 268 af 31. marts 2009.